

Türkiye: COVID-19 Hasta Mahpusları Büyük Risk Altında Bırakıyor

En Korunmasız Durumdaki Mahpuslara Cezaevinde Tutulmak
Dışında Alternatifler Sunulmalı

Binlerce siyasi mahpus, İstanbul'daki geniş Silivri kampüs hapisanesinde tutuluyor.

© 2016 AP Fotoğraf /Thanassis

(İstanbul) – İnsan Hakları İzleme Örgütü bugün yaptığı açıklamada, altta yatan sağlık sorunları nedeniyle COVID-19 karşısında ölümcül risk altında bulunan yüzlerce mahpustan bazılarının ilişkin vakaları incelediğini; söz konusu incelemenin Türkiye'deki yetkililerin yeni geliştirdikleri erken şartlı tahliye veya ev hapsi planlarına, ölümcül risk altında bulunan mahpusların terörle mücadele yasası kapsamındaki suçlardan hüküm giymiş olsalar dahi dahil edilmelerinin neden gerekli olduğunu açıkça gösterdiğini belirtti.

İnsan Hakları İzleme Örgütü sağlık durumları nedeniyle çok büyük risk altında bulunan, dolayısıyla virüsten korumak amacıyla alınan önlemlerden yararlandırılmaya uygun görülmesi gereken 14 mahpusun vakasını inceledi. Ne var ki bazı mahkumlar için cezaevinde tutulmaya alternatifler getiren kanun tasarısı, başta terör suçları olmak üzere en ağır suçlardan hüküm giymiş mahpusları, altta yatan sağlık sorunları bulursa da veya hapisane koşullarında

kendilerine bakabilecek durumda olmasalar da dolayısıyla KOVİD-19 karşısında ölümcül risk altında bulunsalar dahi kapsam dışı bırakıyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü Avrupa ve Orta Asya Direktörü Hugh Williamson, “mahpusları KOVID-19’dan korumak için önlem alırken, en büyük risk altında bulunan mahpusları dikkate almamak olmaz,” dedi. Williamson “virüsten ölme riski olanlar ve hapse zaten hiç girmemiş olması gerekenler başta olmak üzere, terör suçlamasıyla hapiste tutulan binlerce tutuklu ve hükümlünün alınan önlemlerin dışında bırakılmış olması, Türkiye hükümetinin aşırı kalabalık hapishanelerde tutulan insan sayısını azaltmak yönünde attığı olumlu adımı boşa çıkartıyor,” şeklinde konuştu.

Hükümetin önümüzdeki hafta başında, 5 Nisan 2020 haftasında oylanması beklenen kanun tasarısının, yasallaşması halinde Türkiye’nin aşırı kalabalık cezaevlerindeki insan sayısını büyük ölçüde azaltması bekleniyor ki, bu KOVİD-19 virüsünün hükümlü, tutuklu ve cezaevi personeline bulaşmaması açısından kilit önemde bir öncelik. Kanun tasarısında, hamile kadınlar, sağlık sorunu olan yaşlılar ve mahkumiyetlerinin bitmesine sınırlı zaman kalmış olanlar gibi birçok kategorideki mahpus için erken şartlı tahliye veya ev hapsi öngörülüyor.

Silahlı Kürdistan İşçi Partisi’yle (PKK), devrimci solcu gruplarla veya Türkiye’nin bir terör örgütü olarak gördüğü ve 2016 senesindeki darbe girişimini planlamakla suçladığı Fethullah Gülen hareketi ile bağlantılı oldukları iddiasıyla hapishanelerde tutulan on binlerce mahpus var.

Türkiye, binlerce devlet memurunu, avukatı, siyasetçiyi, aktivisti ve gazeteciyi, şiddet içeren suçlar işlediklerini, şiddet eylemlerini kışkırttıklarını veya yasadışı silahlı örgütlere lojistik destek sağladıklarını gösteren deliller bulunmamasına rağmen tutuklamış, kovuşturmuş ve mahkum etmişti. Kanun tasarısında terörle mücadele yasası kapsamındaki suçlar için getirilen genel istisna, bu suçlardan hüküm giymiş bütün mahpusları kapsıyor ve yargılaması süren veya henüz başlamamış durumdaki tutuklulardan hiç bahsetmediği gibi, bu iki gruptan birinde olmakla birlikte, kronik sağlık sorunları nedeniyle KOVİD-19 karşısında ölümcül risk altında bulunan tutuklulara veya hükümlülere de bir ayrıcalık tanımıyor. Bu son gruptakilerin arasında, şiddet içeren suçlardan hüküm giymiş mahpuslar da bulunuyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü aşırı kalabalık cezaevi koşulları ve küresel boyuttaki KOVİD-19 salgını sonrasındaki durum hakkında iki eski mahpusla, halen cezaevinde bulunan mahpusların avukatları veya aile üyeleri olan 28 kişiyle ve hapishaneler konusunda çalışan sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle görüştü. Görüşülen kişilerden alınan bilgiler, hapishanelerde alınan önleyici ve koruyucu önlemlerin, hapishane personelinin koruyucu maske takıp takmadığı ve mahpuslara maske ve temizlik malzemesi verilip verilmediği gibi konularda tutarsızlıklar olduğunu gösteriyor.

Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT), KOVID-19 küresel salgını bağlamında, hükümetlere cezaevlerindeki aşırı kalabalığı rahatlamak amacıyla özgürlük tahdidine alternatif teşkil edebilecek uygulamalar sunmalarını ve “KOVİD-19 taraması yaparak” en korunmasız durumdaki mahpusların “yoğun bakıma erişimini sağlayacak yollar” açmalarını tavsiye etti.

Hükümetin kanun tasarısı sadece hüküm giymiş mahpuslara odaklanıyor ve cezaevlerindeki tutukluların tahliyesi konusunda bir düzenleme getirmiyor. İnsan Hakları gruplarının Adalet

Bakanlığı'ndan edindiği gayri resmî verilere göre cezaevlerindeki tutuklu sayısı 43 bin olarak tahmin ediliyor. Cezaevinde tutulan kişiler, mahkumiyetleri Yargıtay tarafından onana dek tutuklu sayılıyorlar.

Birçok gazeteci, siyasetçi ve insan hakları savunucusu, halen terörle mücadele yasası kapsamındaki suçlardan, tutuklu olarak yargılanıyorlar. Bunların arasında, başta insan hakları savunucusu Osman Kavala ve gazeteci Ahmet Altan olmak üzere, 60 yaşın üzerindeki kişiler de var. Cezaevinde tutulan siyasetçiler arasında kalbiyle ilgili bir sağlık sorunu nedeniyle ilaç kullan Selahattin Demirtaş ve Gültan Kışanak da bulunuyor.

Williamson, "KOVID-19 küresel salgını, korunmasız mahpuslar açısından, hapis cezasının, idam cezasına dönüşmesi riskini taşıyor," dedi. Williamson, "savundukları siyasi görüşlerden ibaret sebeplerle hapse atılmış mahpusların, erken tahliye yasasından yararlanması gerekir," şeklinde konuştu.

Elde edilen bulguların ayrıntıları ve uluslararası insan hakları hukukun gerekleri aşağıda bulunabilir.

Adalet Bakanlığı'nın Mart ayı verilerine göre, Türkiye'nin ceza ve tutukevleri sisteminin 235 bin 431 kişilik bir kapasitesi var, ancak 2019 Kasım'ında, ceza ve tutukevlerinde 286 binden fazla mahpus bulunuyordu. Sistemde 368 ceza ve tutukevi bulunuyor ve 67 bin 246 personel çalışıyor. Adalet Bakanlığı cezaevlerinde tutulan insan sayısına ilişkin güncel ve ayrıntılandırılmış istatistikleri artık yayınlamıyor, dolayısıyla eldeki sayılar bakanlar tarafından yapılan açıklamalardan alındı. Cezaevlerindeki mahpusların sayısı son yıllarda keskin bir artış gösterdi ve İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne hapishanelerin aşırı kalabalık olduğuna, mahpusların yer döşeklerinde yattıklarına ve sınırlı tuvalet ve yıkanma imkanlarını paylaşmak zorunda kaldıklarına ilişkin çok sayıda şikayet ulaştı.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, Türkiye'nin hasta mahpuslara yeterli sağlık hizmeti sunmamasının veya ölümcül hastalığı olan mahpusları tahliye etmemesinin, zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye girdiğine veya yaşam hakkını ihlal ettiğine yönelik KOVID-19 küresel salgınından önce vermiş olduğu çok sayıda karar var. CPT daha önceki raporlarında olduğu gibi, Türkiye'nin hapishanelerini ziyaret ettikten sonra kaleme aldığı 2013 tarihli yayınlanmış son raporunda da cezaevi yetkililerinin mahpuslara yeterli sağlık hizmeti sunma kapasiteleri konusundaki endişelerini dile getirmiş ve mahpuslara bulaşıcı hastalıklar konusunda bir tarama yapılmasını önermişti.

CPT'nin yukarıda anılan ziyaretinden sonra, başta İnsan Hakları Derneği ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği olmak üzere, Türkiye'de insan hakları alanında çalışan bir çok sivil toplum örgütü de, yüzlerce hasta mahkuma ilişkin İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün de gördüğü yeni listeler hazırlamış ve zamanında ve yeterli sağlık hizmetlerine erişimin olmaması ve sağlık durumları cezaevinde tutulmaya elverişli olmayan mahkumların cezalarının infazının ertelenmesinde karşılaştıkları engeller gibi konulardaki endişelerini defalarca dile getirmişlerdi. Meclis İnsan Hakları Komisyonu da son yıllarda hapishane koşulları ve mahpuslara sağlık hizmeti sunma kapasitesi ile ilgili kaygılarını dile getiren çok sayıda rapor yayınlamıştı.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün vakalarını incelediği mahpusların, sağlık durumlarını belgeleyen, KOVİD-19 virüsü bağlamında cezaevinde tutulmaya alternatifler sunulması veya infazın ertelenmesi için gerekçe teşkil edebilecek nitelikte, bazı vakalarda Türkiye'nin Adli Tıp Kurumu tarafından verilmiş sağlık raporları bulunuyor. İnsan Hakları İzleme Örgütü, vakalarını ele aldığı mahpusların sağlık raporlarını gördü.

KOVİD-19'un sebep olabileceği komplikasyonlar ve ölüm riski

KOVİD-19, düşük risk grubundaki insanlar için hafif veya hiç ateş, solunum güçlüğü ve öksürük gibi semptomlardan, solunum yetmezliği ve ölüme kadar değişen bir dizi belirtiyile ilerleyen ciddi bir hastalık. Dünya Sağlık Örgütü, 60 yaşın üzerindeki insanlar ile, hangi yaşta olurlarsa olsunlar kardiyovasküler rahatsızlığı, diyabeti, kronik solunum rahatsızlığı ve kanseri bulunan insanları en yüksek risk grubunda görüyor.

İnsanları yüksek risk altına sokan diğer ciddi durumlar arasında kan bozuklukları, kronik böbrek veya karaciğer hastalığı, zayıf bağışıklık sistemi, endokrin bozuklukları (diyabet dahil), metabolik bozukluklar, kalp ve akciğer rahatsızlıkları (astım veya kronik obstrüktif akciğer hastalığı dahil), nörolojik ve nörogelişimsel durumları ve devam eden hamilelik veya hamileliğin yeni sonlanmış olması bulunuyor.

Türkiye'nin Adalet Bakanlığı KOVID-19 salgının başlamasıyla birlikte, cezaevlerine yapılan tüm açık ve kapalı aile ziyaretlerini Nisan ayının ortasına dek durdurdu ve bu sürenin gerektiğinde daha da uzatılabileceğini açıkladı. Cezaevleri yönetimleri, aile ziyaretlerinin kısıtlanmasını telafi etmek amacıyla, mahpusların aileleri ile 10 dakika fazladan telefon görüşmesi yapmalarına izin veriyor. Adalet bakanı ayrıca yeni mahpusların tamamının cezaevine kabul edilmeden evvel tıbbi taramadan geçirileceklerini ve 14 gün karantina altında tutulacaklarını, cezaevi personeline de eldiven ve maske dağıtılacağını açıkladı.

Muhalefet milletvekillerinden, kardiyojoloji uzmanı Ömer Faruk Gergerlioğlu Ankara Sincan L-tipi cezaevinde en azından iki mahpusta ve bir hapisane personeline KOVİD-19 görüldüğüne ilişkin bir iddiayı, 24 Mart günü, sosyal medyadan dile getirdi. Buna mukabil Ankara Cumhuriyet Savcılığı halk arasında korku ve panik yaratmak suçundan Gergerlioğlu hakkında soruşturma başlattı. İnsan Hakları İzleme Örgütü, hükümetin şu anda acilen yapması gereken şeyin, bu tür bildirimler nedeniyle insanları hedef almak yerine, kamuoyuna virüsün yayılması ile ilgili şeffaf bir şekilde bilgi vermek olduğunu söyledi.

31 Mart günü, Gergerlioğlu'nun bildirdiği vakalarla ilgisi olmayan başka bir davada, bir mahkeme terörle mücadele yasası kapsamındaki suç iddialarıyla tutuklanmış bir mahpusun KOVİD-19 kaptığını belirten bir doktor raporunu kabul etti. Mahkeme, Mardin'in Mazıdağı belediyesinin görevden alınmış eş başkanı Nalan Özaydın'ın tahliye edilerek ev hapsine alınmasına karar verdi.

Aşırı Kalabalık ve Koruyucu Önlemlerin Alınmaması

Uzun zamandan beri Türkiye'deki cezaevleri ile ilgili bir endişe kaynağı olan aşırı kalabalık KOVİD-19'un yayılmasını engellemek için gerekli toplumsal mesafelenmenin uygulanmasını imkansız kılıyor. Bir avukatın İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne verdiği bilgiye göre, "450 kişilik Elâzığ yüksek güvenlikli 1. ve 2. cezaevlerinin her birinde 800 civarında mahpus bulunuyor."

Urfa 2 No'lu T-tipi Cezaevinde tutulan bir mahpusun eşi, kocasıyla 29 Mart günü yaptığı telefon görüşmesinde, kocasının kendisine 8 kişilik koğuştta 20 kişi kaldıklarını, kendi koğuşlarında herkesin yatağı olmasına rağmen, başka koğuşlarda yer döşeklerinde yatan mahpusların bulunduğunu söylediğini aktardı.

Hatay T tipi cezaevindeki bir mahpusun eşi, kocasının "12-14 kişilik koğuştta, 20'den fazla kişiyle" kaldığını, "birçok mahpusun yer döşeklerinde yattıklarını" anlattı. Müvekkili Karaman M-tipi kapalı cezaevinde tutulan bir avukat, müvekkilinin 8 kişilik bir koğuştta, 28 kişiyle paylaştığını" söyledi.

Aileler ve avukatlar mahpuslar ve personel için yeterli temizlik malzemesi, sabun ve maske bulunmaması ile ilgili endişelerini de dile getirdiler. Gaziantep H-tipi hapishanesindeki bir mahpus 19 Mart günü bir akrabasıyla yaptığı telefon görüşmesinde şunları söylemiş: "Bize hijyen malzemesi vermiyorlar. Hapishane personelinin çoğu maske takmıyor; sadece bir iki tanesi takıyor. Çok umursuyormuş gibi görünmüyorlar. Bize de maske vermediler. Biz elimizdeki kısıtlı imkanlarla alabildiğimiz kadarıyla kendi önlemlerimizi alıyoruz."

Diyarbakır D-tipi hapishanesindeki bir mahpus, 20 Mart günü bir akrabasıyla yaptığı telefon görüşmesinde şunları söylemiş: "Burada hiçbir önlem almıyorlar. Kimse maske takmıyor. Bize hiç hijyen malzemesi verilmedi." İzmir Aliğa kadın hapishanesinden 24 Mart günü tahliye edilen bir mahpus İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne şunları anlattı:

Hapishane yönetimi bize yarım litre çamaşır suyu verdi ve Adalet Bakanlığı'ndan gönderildiğini söyledi. Bütün koğuştta yetmeyeceği açıktı, biz de hijyen malzemelerini hapishane kantininden kendimiz satın aldık. Hapishane yönetimi tüm koğuştta hijyeninin nasıl sağlanacağını, ellerimizi nasıl yıkamamız gerektiğini gösteren posterler dağıttı. Ayrıca hapishanenin özel tv kanalında bilgilendirici videolar da gösterildi.

KOVID-19 tarafından yaşamları tehdit edilen hükümlüler:

İnsan Hakları İzleme Örgütü, akut veya kronik rahatsızlıkları olmakla birlikte terörle mücadele yasası kapsamındaki suçlardan hüküm giymiş veya tutuklu oldukları için ev hapsi gibi şartlı tahliye önlemleri öngören yeni kanun tasarısından yararlanamayacak durumdaki 14 mahpusun vakalarını inceledi.

Bunlardan biri ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almış olduğu için, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanununun 25. Madde hükümleri de dahil olmak üzere, Türkiye yasalarına göre her türlü tahliyeden muaf tutuluyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'nin bu durumdaki mahpusların cezalarının hafifletilmesine veya sonlandırılmasına imkan tanıması gerektiği yönünde verilmiş bir kararı var. AİHM Türkiye'nin bu imkanı sunabilecek bir mekanizma sunmamasının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesinde düzenlenen mutlak işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağını ihlal ettiğine karar vermişti.

81 yaşındaki Mehmet Emin Özkan 1996 yılından beri haptiste. Diyarbakır D-tipi cezaevinde tutuluyor. İşkence altında alındığı iddia edilen tanık ifadesine dayanmasına rağmen, Özkan, ilk olarak, PKK eylemlerine katılma suçundan müebbet hapse çarptırıldı. Ancak, bu davadaki olaylarla ilişkili olarak yürütülen başka bir dava nedeniyle Özkan'ın davasının yeniden

değerlendirilmesi sonucunda, Özkan'ın yargılamasının yenilenmesine karar verilmiş. Özkan'ın avukatı İnsan Hakları İzleme Örgütü ile Özkan'ın çok sayıdaki kronik rahatsızlıklarına ilişkin sağlık raporlarını paylaştı. Bunlar arasında bir kalp rahatsızlığı, yüksek tansiyon ve böbrek ve barsak bozuklukları bulunuyor.

Avukatının mahkemeye Özkan'ın suç işlediğini gösteren delillerin bulunmamasını ve sağlık durumunu gerekçe göstererek yaptığı çok sayıdaki başvurunun tamamı reddedilmiş. Ailesi, Özkan'ın kendisine bakabilecek durumda olmadığını ve başka mahpusların yardımına muhtaç olduğunu belirtiyor. Özkan'ın avukatı 18 Mart günü, Özkan'ın sağlık durumu nedeniyle KOVİD-19 karşısında ciddi risk altında olduğu gerekçesiyle tahliyesine karar verilmesi için bir başvuru daha yaptı. Mahkeme başvuruyu ertesi gün reddetti.

45 yaşındaki İdris Başaran 1994 yılından beri hapiste. Halen Bursa H-tipi cezaevinde müebbet hapis yatıyor. Başaran, babasının gözaltında işkence gördüğü ve ailesinin güneydoğu Anadolu'daki köylerinden zorunlu göçe maruz bırakıldığı travmatik bir aile geçmişinin ardından, 17 yaşında PKK'ye katılmış. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün gördüğü sağlık raporları, Başaran'ın başka bir dizi sağlık sorununun ve defalarca yapılmış tıbbi müdahalelerin yanı sıra, astımdan ve ciddi bir kalp rahatsızlığından muzdarip olduğunu gösteriyor. Başaran'ın sağlık durumu, KOVİD-19 karşısında ölümcül risk altında bulunduğu anlamına geliyor.

Halen Silivri 9. No'lu Cezaevinde, PKK faaliyetleri nedeniyle müebbet hapis yatan 49 yaşındaki Soydan Akay, 1993 yılından beri hapiste. Akay'ın birçok sağlık sorunu var ve son iki aydır İstanbul'daki bir hastanede prostat kanseri tedavisi görüyor. KOVİD-19, bir kanser hastası olan Akay'a ölümcül bir tehdit teşkil ediyor.

Bombalı bir saldırı sırasında iki elini kaybetmesiyle sonuçlanan PKK faaliyetlerinden hüküm giymiş ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmış 32 yaşındaki Ergün Aktaş 2011 yılından beri hapiste. Metris R-tipi cezaevinde, biri boynundan aşağısı tutmayan Abdullah Turan, diğeri ise belinden aşağısı tutmayan Serdal Yıldırım olmak üzere iki engelli mahkumla bir hücreyi paylaşıyor. Üç mahpus da hayatlarını idame ettirmek için birbirlerine muhtaç durumdadır ve Adli Tıp Kurumu her üç mahpus için de ayrı ayrı yardımsız yaşayamayacaklarına ilişkin raporlar vermiş.

Aktaş'ın avukatı İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne Adli Tıp Kurumu'ndan alınmış beş adet rapor verdi. Söz konusu raporlar, Aktaş'ın hapisane koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyeceğini tespit ediyorlar ve Aktaş'ın Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanununun 16/6 maddesi uyarınca tahliye edilmesine gerekçe teşkil edebilecek nitelikte. Ayrıca Aktaş, KOAH ve tüberküloz hastalıklarından muzdarip ki, bu da KOVİD-19'un kendisi için ölümcül bir risk oluşturduğu anlamına geliyor. Aktaş'ın tahliye edilmesi için bugüne kadar yapılmış tüm başvurular, toplum güvenliği gerekçe gösterilerek reddedildi. Aktaş'ın avukatı, yüksek KOVİD-19 riskini yeni bir tahliye gerekçesi olarak sunarak savcılığa 24 Mart günü bir başvuru daha yaptı.

53 yaşındaki Abdullah Kalay Kocaeli 2 No'lu F-tipi Cezaevinde toplam 19 yıl geçirmiş. İlk olarak 1992 ile 2001 yılları arasında cezaevine konmuş, daha sonra, silahlı Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist (TKP/ML) üyesi olmak ve silahlı soygun suçlarından aldığı 32 yıl altı aylık hapis cezasının Yargıtay tarafından onanması üzerine, 2010 yılında hapisaneyeye geri

dönmüş. Ciddi bir kalp sorunu ve Kocaeli Üniversitesi hastanesinden alınmış, tedavi edilmek üzere tahliye edilmesini tavsiye eden dört raporu olmasına rağmen, mahkemeler bugüne dek infazın ertelenmesi başvurularını reddetmişler.

Kalay sık sık hastaneye yatırılmış ancak her seferinde cezaevine geri götürülmüş. Durumu kötüleşen Kalay'a 2019 Mayıs'ında açık kalp ameliyatı yapılmış. Kalay'ın mahkumiyetinin sürmesi sebebiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine açtığı dava halen sürüyor. Kalay'ın avukatı 19 Mart günü, KOVİD-19'un Kalay için ölümcül bir tehdit teşkil ettiğini gerekçe göstererek, infazın ertelenmesi ve tahliye talebiyle bir başvuruda daha bulundu.

44 yaşındaki Fatma Tokmak PKK ile bağlantılı olduğu gerekçesiyle 1996 senesinde tutuklanmış. Tokmak kendisinin ve o sırada iki yaşında olan oğlunun İstanbul'da polis tarafından gözaltında tutulurken işkence gördüğünü ve Türkçe bilmeyen bir Kürt kadın olarak anlamadığı bir ifadeyi imzalamaya zorlandığını iddia ediyor. Tokmak 2006 yılında geçici bir süre tahliye edilmiş olsa da Yargıtay'ın aldığı müebbet hapis cezasını onaması üzerine, 2010 yılında yeniden hapisaneyeye dönmüş.

Tokmak'ın Türkiye İnsan Hakları Vakfı tarafından 2014 yılında verilmiş ve sağlık durumu sebebiyle cezaevinde bulunmasının sakıncalı olduğunu tespit eden bir raporu var. Tokmak'ın sağlık sorunları arasında kronik bir kalp rahatsızlığı, astım ve yüksek tansiyon bulunuyor ve bu sebeplerle cezaevindeyken defalarca hastaneye yatırılmış. Avukatı, 23 Mart günü, KOVİD-19'un Tokmak için ölümcül bir risk oluşturduğu gerekçesiyle tahliye edilmesi için bir kez daha başvuruda bulunmuş.

48 yaşındaki Dilek Öz 1994 yılında Ankara'da tutuklanmış ve bir bombalı saldırıya karıştığı iddiasıyla Bakırköy kadın cezaevinde müebbet hapis yatıyor. Avukatları İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne Öz'ün mahkumiyetinin tanık ifadelerine dayandığını ve gözaltında işkence gördüğü iddiasını destekleyen doktor raporları bulunduğunu anlattı. Ailesi Öz'ün yüksek tansiyon, astım ve bronşit gibi sağlık sorunları nedeniyle sık sık hastaneye götürüldüğünü belirtiyor.

60 yaşındaki Hasan Alkış 1994 yılından beri hapiste ve PKK ile bağlantılı olduğu suçlamasıyla müebbet hapis cezasına çarptırılmış. 2004 yılında geçirdiği bir kalp krizi ve ameliyatının ardından, Adli Tıp Kurumu Alkış'ın sağlık sebepleriyle cezaevinde kalamayacağına karar vermiş. Yetkililer Alkış'ın tahliyesini kamu güvenliğini gerekçe göstererek reddetmişler. Bir ay sonra da Adli Tıp Kurumu ilk kararından geri dönerek Alkış'ın cezaevinde kalabileceğine yönelik yeni bir karar vermiş. Aradan geçen yıllar boyunca, Alkış'ta var olan kalp ve yüksek tansiyon rahatsızlıklarına ilaveten yeni sağlık sorunları boy göstermiş. Sağlık sebepleriyle tahliye edilmesi talebiyle bir kez daha başvuruda bulunan ancak bu başvurusu da reddedilen Alkış, halen Bolu F-tipi cezaevinde tutuluyor.

52 yaşındaki Camal Aydoğan, Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C) üyesi olmak suçundan almış olduğu 12 yıl 6 aylık hapis cezasını, 2014 Kasımından bu yana, Kocaeli F-tipi cezaevinde çekiyor. Aydoğan akut astım ve diğer kronik akciğer rahatsızlıklarından muzdarip. Avukatı, Aydoğan'ın hapisteyken geçirdiği bir astım krizi sonrasında ölmek üzereyken acilen hastaneye kaldırıldığını belirtti.

KOVİD-19 Riski Altındaki Tutuklu Mahpuslar

68 yaşındaki Ahmet Türkmen'in, diğer ciddi sağlık sorunlarının yanı sıra, kronik kalp rahatsızlığı öyküsü var ve ciddi bir by-pass operasyonu geçirmiş. Son üç yıldır Kayseri 1 No'lu T-tip hapishanesinde tutuluyor ve terör örgütü üyesi olmak suçundan 2018 yılında aldığı 14 yıllık mahkumiyet kararı temyiz aşamasında. Türkmen, Türkiye'nin Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) adını verdiği ve 15 Temmuz 2016 darbe girişimini planlamakla suçladığı Fethullah Gülen hareketi ile bağlantılı olmakla suçlanıyor.

Adli Tıp Kurumu'nun Türkmen'in altı ayda bir sağlık kontrolünden geçirilmesini tavsiye etmiş olmasına karşın, Türkmen son üç yılda sadece bir kez sağlık kontrolünden geçirilmiş. Üç kişilik bir koğuşta, 10 mahpusla birlikte kalan Türkmen'in yaşamı için KOVİD-19 ciddi bir risk oluşturabilir. Türkmen'in avukatı 18 Mart günü KOVİD-19 riskini gerekçe göstererek Türkmen'in sağlık durumu sebebiyle tahliyesi için Yargıtay'a başvuruda bulundu.

61 yaşındaki İsmet Özçelik, Malezya'daki bir okulun eski müdürü ve 2017 Mayıs'ından bu yana Türkiye'de, Denizli T-tipi hapishanesinde tutuluyor. Özçelik, Malezya'daki BM mülteci ajansına iltica başvurusu yapmış olmasına rağmen, Malezya'da kaçırılarak, zorla Türkiye'ye gönderilmiş. 2019 Mayıs'ında BM İnsan Hakları Komitesi Türkiye'nin, Özçelik'in Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi tarafından teminat altına alınan insan haklarını ihlal ettiğine, tahliye edilmesi ve kendisine tazminat ödenmesi gerektiğine karar verdi. Türkiye bu kararı uygulamadı.

Özçelik 2019 yılında Fethullah Gülen hareketi ile bağlantılı olduğu için terör örgütü (FETÖ) üyesi olmak suçundan hüküm giydi. Özçelik'in aldığı 10 yıllık mahkumiyet kararı halen temyiz aşamasında. Kalp rahatsızlığı bulunan Özçelik, 2019 yılında bir kalp krizi geçirdiğini hissettiği noktada zamanında tıbbi müdahale yapılmamış olduğunu bildirdi. Özçelik'in avukatı, Özçelik'in acil şikayetinden haftalar sonra geçirildiği sağlık kontrolüne ilişkin ayrıntılı raporun bir nüshasının kendisine verilmediğini belirtti. Özçelik'in avukatları Mart ayı ortalarında Özçelik'in sağlık durumu sebebiyle KOVİD-19 riski bağlamında tahliye edilmesi için Yargıtay'a başvuruda bulundular.

Eski bir polis memuru olan 48 yaşındaki Hüseyin Soykan 44 aydır Karaman M-tipi cezaevinde tutuluyor. Fethullah Gülen hareketi ile bağlantılı olmak sebebiyle terör örgütü (FETÖ) üyesi olmakla suçlanıyor ve halen temyiz aşamasında olan sekiz yıllık bir hapis cezası bulunmakta. Soykan'ın kronik bir akciğer rahatsızlığı bulunduğunu ve geçmişte akciğerlerinden birinin sönmüş (pnömotoraks) olduğunu gösteren tıbbi raporlar var. Cezaevindeyken iki kez acilen hastaneye kaldırılmış.

Soykan 8 kişilik bir koğuşta 28 mahpusla birlikte kalıyor. Aynı koğuştaki başka bir mahpus, Amir Gülaçtı, avukatının kötü hapishane koşullarının mahpusların sağlığını olumsuz etkilediği yönünde bir şikayette bulunmasından kısa bir süre sonra 20 Ekim 2019 tarihinde yaşamını yitirmiş. Gülaçtı'nın ölüm sebebinin kalp yetmezliği olduğu düşünülüyor. Gülaçtı'nın ölümü ile ilgili Adli Tıp Kurumu'nun otopsi raporunun çıkması bekleniyor. Soykan'ın sağlık durumu KOVİD-19 karşısında ölümcül risk altında olduğu anlamına geliyor. Avukatı Soykan'ın sağlık durumu sebebiyle tahliye edilmesi için 19 Mart günü Yargıtay'a başvurdu.

Kaynak: <https://www.hrw.org/tr/news/2020/04/03/340344>